

En meget anderledes familieferie:

De tog på motorcykel gennem Brasiliens største slumområde

De berygtede favelaer i Rio byder på åbenlys narkohandel og vagter med maskinpistoler. Samtidig er de hjem for helt almindelige brasilianere, som har dannet et stærkt fællesskab.

JAKOB ØSTER

Pas på, du ikke brænder dig på udstødningsrøret, skat.«

Andre velmente formaninger når jeg ikke at give, for i samme øjeblik som udsagnet forlader min mund, drejer motorcykelchaufføren på gashåndtaget. Snart efter er vores 16-årige teenager og hendes bare ben over alle bjerge. Uden mor og far. Alene med en motorcykelchauffør, hun har mødt sekunder forinden.

Stedet er Rio de Janeiro. Og som om det ikke var nok, at min kone og jeg lige har mistet vores datter af syne i en af verdens mest berygtede storbyer, befinder vi os i Rocinha-favelaen, som er Brasiliens største ghettoområde. Situationen er mildest talt kaotisk.

Omkring os står omtrent et dusin andre motorcykelchauffører iklædt orange veste og klar til afgang. Som for at stressteste os yderligere er vi desuden omsværmet af favelaens indbyggere. Nærvæd hober affalds bjerge sig op, og læner man nakken tilbage, fanger øjet en række farverige huse, der ligger så tæt på de omkringliggende bjergskrænter, at det er svært at forstå, at der kan være plads til dem alle.

Myndigheder fraråder turistbesøg

Forinden har vi købt plads på en guidet favela-tur uden at ane noget om, at vi straks efter ankomst skulle sendes individuelt afsted på motorcykler, og forinden blev vi afhentet i en rusten folkevognsbuss, som fragtede os til indgangen af en af verdens mest notoriske ghettoer.

»Husk at filme med jeres telefoner på vej op,« griner David Carvalho, vores indfødte Carioca-guide, mens min kone og jeg skynder os at hoppe op bag på hver vores motorcykel, så vi forhåbentlig snart kan indhente vores hurtigkørende afkom.

Rio de Janeiro har et blakket ry, som især skyldes de mange favelaer omkring byen. Rocinha er kendt for at byde på narkohandel og bevæbnede gangstere, og derfor fraråder både Rios politi og alverdens udenrigstjenester turistbesøg.

Det kan således lyde tosset alligevel at tage hertil, men der er nu også mening med galskaben. Netop Rocinha-favelaen er kendt for at være relativt sikker og have opbygget en vis infrastruktur til turisme. Bydelen er hovedsageligt kontrolleret af gruppen Amigos dos Amigos, og så længe man ikke lægger sig ud med dem eller bliver fanget i et narkeopgør, skulle et guidet besøg kunne foretages uden de store bekymringer.

Favelaen besøges dagligt af mellem 100 og 600 turister, stort set alle på mindre gruppeture, og det er muligt at købe sig adgang enten fra gadesælgerne langs stranden Copacabana eller sågar hjemmefra via et rejsebureau.

Kabelfusk med lavthængende ledninger

Gruppen består ud over guiden af den evigt øldrikkende Marcello fra den brasilianske provins Minas Gerais, en mor og datter fra Sao Paulo-provinsen samt to mexicanske kvinder. Bag på motorcyklerne snirkler vi os snart afsted forbi skumle gyder og løsthængende ledninger, der ligner elektriske høstakke. Forbi fodgængere, der har deres hverdag i slumbyen, zigzaggende mellem biler og motorcykler, når vi til sidst toppen. Her holder vores datter heldigvis og venter.

GUIDET TUR
I FAVELAEN

Udsigt fra toppen af Rocinha i Rio. Foto: Jakob Øster

Der er blandede holdninger til denne form for ghettobesøg. Kritikere hævder, det udstiller armoden og fungerer som en slags menneskelig zoologisk have. Tilhængere argumenterer for, at indbyggerne selv påskønner turene, og at de giver mulighed for at nedbryde folks fordomme om slumområder som Rocinha. Desuden opfordres turisterne til at købe mad og drikke på turen, som gavner de lokale butiksdrivende.

Der bor omtrent 200.000 mennesker i slumbyen. Rios bystyre og diverse udenrigstjenester fraråder ethvert besøg i Rocinha.

Det kan være særdeles farligt at bevæge sig ind i Rocinha uden guide, og det er meget vigtigt ikke at fotografere bandemedlemmer og generelt at følge guidens anvisninger.

Lokalt band spiller ved caféen, der ligger nær Rocinhas top. Foto: Jakob Øster

Der er kun få egentlige asfalterede veje i Rocinha – resten er smalle stier og skumle gyder mellem husene. Foto: Jakob Øster

► »Jeg var helt alene. Hvis jeg var blevet kidnappet, havde I aldrig set mig igen,« udbryder hun, da vi genforenes – mens hun mest af alt ligner én, der synes, at det egentlig er en ret cool oplevelse.

Fra en tagterracecafé er der fænomenal panoramaudsigt over de tætbyggede huse. Derfra går vi til fods i de smalle gyder ned igennem favelaen. Overalt hænger bundter af løsthængende ledninger så lavt, at man må bukke sig for ikke at risikere at få stød.

»På portugisisk kalder vi det *gato*, når folk stjæler strøm, telefoni, tv eller internet ved at sætte deres egne kabler på,« forklarer David Carvalho og peger på en af de største ledningshøstakke, vi endnu har set.

Hvorfor kabelfusk benævnes med det portugisiske ord for kat, lykkes det ikke at få vores smilende guide til at forklare. I stedet fortæller han, at her kalder man ikke fænomenet for kat, men for tiger, »fordi tyveriet her er den største af alle kattedyr«.

I en af de andre smalle gyder stopper David Carvalho op og viser en postbakke.

»Husene har ikke numre, så hvis man vil skrive til nogen, er det rettet til områdets postboks. Når brevene kommer frem, ligger de frit tilgængelige for alle, men folk tager kun den post, der er stilet til dem – det fungerer uden problemer.«

»Her skal I lægge telefonerne væk,« tilføjer han på vej ind i den næste gyde.

Kort efter passerer vi en hashsky med 7-8 unge gutter, der spiller kort på en stentrappe og ryger enorme joints. En af dem har en pistol i hånden.

Lidt senere får vi lov at tage telefonerne frem igen. Gadebilledet er præget af supermarkeder og elektronikbutikker, og alting minder om en helt almindelig bydel med bagere, cafeer og restauranter.

»Ingen i området betaler skat, og de færreste betaler for tv, telefon eller internet. En lejlighed koster typisk omkring 100.000 real (ca. 140.000 kr., red.), og når man først har købt den, har man ikke flere udgifter. Mange kan godt lide at bo her grundet de lave udgifter og det stærke sammenhold. Og da alle er bange for narkobanderne, er her stort set ingen almindelig kriminalitet. Det

Det eneste, man skal bekymre sig om, er at blive fanget i et narkoopgør.

David Carvalho, favela-guide

► eneste, man skal bekymre sig om, er at blive fanget i et narkoopgør,« forklarer David Carvalho.

Pushere med badesandaler og automatvåben

Endnu en gang beordres telefonerne af vejen. På træboder midt i de smalle gader ligger poser med pot, piller og pulver helt åbenlyst fremme. De bevogtes af unge knægte i tanktops og badesandaler med en M16 eller en Kalashnikov-automatriffel slænget over skulderen.

Det er Rios svar på Christianias Pusher Street, og det kunne samtidig være en brasiliansk udgave af computerspillet Grand Theft Auto. Det er dog den skinbare virkelighed, for lidt efter mærker jeg en brændende smerte på min skulder: En svejseflamme fra et byggeri sender kaskader af gnister ud på gaden og brænder hul i min t-shirt.

Gaderne med narkohandel fortsætter, og den sidste ligger under 100 meter fra den topmoderne Sao Conrado-metrostation. Foran metroen holder en politibil med et automatvåben stikende ud ad ruden. Politiet patruljerer døgnet rundt et stenkast fra, hvor svært bevæbnede pushere render skodesløst rundt.

»Banderne bestikker politiet, så de kan gøre, som det passer dem,« forklarer David Carvalho, da vi spørger ind til situationen. »I dag er det fredag og lønningssdag, hvor politiet modtager deres andel.«

Skrabet lejlighed med sublim udsigt

To dage senere besøger jeg igen Rocinha – nu uden familien. Jeg har fået fortalt, at det er meget farligt at bevæge sig ind i favelaen alene, så i dag har jeg allieret mig med Helio Mariano, der heldigvis venter, da jeg med let bankende hjerte går ud af Sao Conrada-metrostationen. Helio Mariano er 55 år og har boet 45 år i favelaen. Kontakten til ham er etableret via den danske globetrotter Rasmus Krath, der i flere måneder har lejet en bolig af Helio i Rocinha.

Det danner et yderligere indblik i, hvordan de lokale bor i en favela. Ungkarlen Helio Mariano fortæller, at hans toværelseslejlighed koster 1.200 real (1.700 kr.) om måneden. Soveværelset består af en beskidt madras uden linned, og køkkenet er rodet. Lejligheden giver adgang til en tagterrasse, der har en endnu bedre udsigt op mod den tætbyggede slum end udsigten forleden.

Kigger man ned i gaden under os, kan man se adskillige prostituerede og hele tre bevæbnede vagter. Selv ikke i forholdsvis sikker afstand fra gadens mylder tør jeg fotografere dem. Det gør min guide til gengæld, og derfor kan han øjeblikket efter sende mig et uskarpt billede af en bevæbnet gangster.

Også denne dag byder på en motorcykeltur rundt i favelaen, der med omtrent 200.000 indbyggere er Brasiliens mest folkerige. Farverige vægmalerier afbilleder de tætbyggede huse, og foran mig står pludselig noget, der kunne have været superskurken i en tegneserie. En ung kvinde med struttende former iført sparsomme mængder stramtsiddende tøj. I hånden holder hun et maskingevær. Langs hendes ene ben er fastgjort yderligere et topmoderne automatvåben. Hun er flankeret af to unge lømler, der tilsvarende holder hver deres maskinpistol i favnen.

Med pusherboderne, de prostituerede og vægmalerierne i baggrunden tænker jeg, at her kunne man tage et habilt pressefoto. Men jeg ved selvfølgelig godt, at det er et billede, jeg ingen chance har for at tage. I stedet prøver jeg at indprente mig det, så det forhåbentlig kan lagre sig i min hukommelse. Også længe efter jeg er gået ned igennem søndagsmarkedet og har taget metroen videre til Copacabana-stranden langt fra Rios mest kendte ghettoområde. ■

To deltagere på den guidede tur fotografierer på toppen af favelaen. Foto: Jakob Øster

Bandemedlemmer må kun fotografieres efter særlig aftale, og typisk med skjult ansigt. Foto: Steffen Stubager.

TUREN TIL RIO

Fly: En returbillet til Rio fra København koster typisk mellem 7.000 og 10.000 kr.

Overnatning: Dobbeltværelser fås fra ca. 200 kr. Vi lejede en privat lejlighed med udsigt til Copacabana til 300 kr. pr nat.

Rejsetidspunkt: Rio ligger omtrent 2.500 km syd for ækvator. Byen kan besøges året rundt. Flest turister kommer om i højsæsonen om sommeren (december til marts) og allerflest i februar, når der er karneval.

Sprog: Langt hovedparten af brasilianerne taler kun portugisisk, men de fleste forstår også lidt spansk. Få taler engelsk, så det er vigtigt med en oversætter-app, når man handler eller tager taxi.